

KARTA OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA		
Nazwa modułu/przedmiotu Programowanie sieciowe		Kod 1010512311010510015
Kierunek studiów Informatyka	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny) ogólnoakademicki	Rok / Semestr 1 / 1
Ścieżka obieralności/specjalność Systemy rozproszone	Przedmiot oferowany w języku: polski	Kurs (obligatoryjny/obieralny) obligatoryjny
Stopień studiów: II stopień	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna) stacjonarna	
Godziny Wykłady: 30 Ćwiczenia: - Laboratoria: 30 Projekty/seminaria: -		Liczba punktów 4
Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) kierunkowy		(ogólnouczelniany, z innego kierunku) ogólnouczelniany
Obszar(y) kształcenia i dziedzina(y) nauki i sztuki nauki techniczne nauki techniczne		Podział ECTS (liczba i %) 4 100% 4 100%
Odpowiedzialny za przedmiot / wykładowca: dr inż. Michał Kalewski email: Michal.Kalewski@cs.put.poznan.pl tel. 61 6652370 Instytut Informatyki ul. Piotrowo 2, 60-965 Poznań		
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:		
1	Wiedza:	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_W1-2, K_W4, K_W6-15, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl Student rozpoczynający ten przedmiot powinien posiadać podstawową wiedzę z zakresu systemów operacyjnych, programowania współbieżnego oraz sieci komputerowych.
2	Umiejętności:	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_U1-2, K_U4, K_U7-8, K_U14-20, K_U22-23, K_U26, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl
3	Kompetencje społeczne	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_K1-9, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl Ponadto w zakresie kompetencji społecznych student musi prezentować takie postawy jak uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, ciekawość poznawcza, kreatywność, kultura osobista, szacunek dla innych ludzi.
Cel przedmiotu: 1. Przekazanie studentom wiedzy z dziedziny programowania sieciowego w zakresie prezentacji teoretycznych i praktycznych aspektów implementacji programów i systemów wykorzystujących współczesne sieci komputerowe. 2. Zapoznanie studentów z problematyką rozwiązań technicznych stosowanych obecnie przy implementacji aplikacji sieciowych, a szczególności z problematyką architektury i konstrukcji serwerów i klientów sieciowych oraz programowalnych sieci komputerowych. 3. Rozwijanie u studentów umiejętności rozwiązywania problemów, z jakimi spotyka się programista aplikacji sieciowych. 4. Zdobycie przez studentów umiejętności wykorzystania i konfigurowania istniejących protokołów i narzędzi systemowych do projektowania i tworzenia oprogramowania sieciowego.		
Efekty kształcenia i odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia		
Wiedza:		

1. ma uporządkowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę ogólną w zakresie algorytmów i złożoności, architektury systemów komputerowych, systemów operacyjnych, technologii sieciowych, języków i paradygmatów programowania, grafiki i komunikacji człowiek-komputer, sztucznej inteligencji, baz danych, inżynierii oprogramowania, wspomagania decyzji oraz systemów wbudowanych - [K_W4]2. ma podbudowaną teoretycznie szczegółową wiedzę związaną z wybranymi zagadnieniami z zakresu informatyki - [K_W5]3. ma wiedzę o trendach rozwojowych i najistotniejszych nowych osiągnięciach w informatyce i w wybranych pokrewnych dyscyplinach naukowych - [K_W6]4. ma podstawową wiedzę o cyklu życia systemów informatycznych sprzętowych lub programowych - [K_W7]5. zna podstawowe metody, techniki i narzędzia stosowane przy rozwiązywaniu złożonych zadań inżynierskich z wybranego obszaru informatyki - [K_W8]
Umiejętności:
1. potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz danych oraz innych źródeł (w języku ojczystym i angielskim), integrować je, dokonywać ich interpretacji i krytycznej oceny, wyciągać wnioski oraz formułować i wyczerpująco uzasadniać opinie - [K_U1]2. potrafi określić kierunki dalszego uczenia się i zrealizować proces samokształcenia - [K_U5]3. potrafi wykorzystać do formułowania i rozwiązywania zadań inżynierskich i prostych problemów badawczych metody analityczne, symulacyjne oraz eksperymentalne - [K_U9]4. potrafi - przy formułowaniu i rozwiązywaniu zadań inżynierskich - integrować wiedzę z różnych obszarów informatyki (a w razie potrzeby także wiedzę z innych dyscyplin naukowych) oraz zastosować podejście systemowe, uwzględniające także aspekty pozatechniczne - [K_U10]5. potrafi formułować i testować hipotezy związane z problemami inżynierskimi i prostymi problemami badawczymi - [K_U12]6. potrafi ocenić przydatność i możliwość wykorzystania nowych osiągnięć (metod i narzędzi) oraz nowych produktów informatycznych - [K_U13]7. potrafi zaproponować ulepszenia (usprawnienia) istniejących rozwiązań technicznych - [K_U21]
Kompetencje społeczne:
1. rozumie, że w informatyce wiedza i umiejętności bardzo szybko stają się przestarzałe - [K_K1]2. zna możliwości dalszego dokształcania się (III stopnia, studia podyplomowe, kursy i egzaminy przeprowadzane przez uczelnie, firmy i organizacje zawodowe) - [K_K3]3. zna przykłady i rozumie przyczyny wadliwie działających systemów informatycznych, które doprowadziły do poważnych strat finansowych, społecznych lub też do poważnej utraty zdrowia, a nawet życia - [K_K4]4. potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania - [K_K6]5. potrafi myśleć i działać w sposób przedsiębiorczy - [K_K8]

Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia

Ocena podsumowująca:

- a) w zakresie wykładów weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:
 - ocenę wiedzy i umiejętności wykazanych na zaliczeniu pisemnym obejmującym około 5 zagadnień omawianych w ramach wykładów o różnej wartości punktowej wg następującej skali:
 - 0 - 50% ocena: 2,0
 - 51 - 60% ocena: 3,0
 - 61 - 70% ocena: 3,5
 - 71 - 80% ocena: 4,0
 - 81 - 90% ocena: 4,5
 - 91 - 100% ocena: 5,0
 - omówienie wyników zaliczenia
- b) w zakresie laboratoriów weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:
 - ocenę umiejętności związanych z realizacją ćwiczeń laboratoryjnych,
 - ocenianie ciągle, na każdych zajęciach (odpowiedzi ustne) - premiowanie przyrostu umiejętności posługiwania się poznanymi zasadami i metodami,
 - ocenę wiedzy i umiejętności związanych z realizacją zadań projektowych poprzez 1 kolokwium w semestrze;uzyskiwanie punktów dodatkowych za aktywność podczas zajęć, a szczególnie za:
 - omówienia dodatkowych aspektów zagadnienia,
 - efektywność zastosowania zdobytej wiedzy podczas rozwiązywania zadanego problemu,
 - umiejętność współpracy w ramach zespołu praktycznie realizującego zadanie szczegółowe w laboratorium,
 - uwagi związane z udoskonaleniem materiałów dydaktycznych,
 - wskazywanie trudności percepcyjnych studentów, umożliwiające bieżące doskonalenia procesu dydaktycznego.

Treści programowe

Program wykładu obejmuje następujące zagadnienia:

- Wprowadzenie: przypomnienie materiału dotyczącego modelu warstwowego sieci komputerowych oraz podstawowych datagramowych (UDP) i strumieniowych (TCP) gniazd sieciowych protokołu IPv4.
- Bufory nadawcze i odbiorcze gniazd sieciowych oraz metody i narzędzia kapsułkowania danych aplikacyjnych w transmisjach strumieniowych.
- Opcje systemowe i funkcje pomocnicze dla komunikacji internetowej interfejsu gniazd sieciowych oraz obsługa systemu nazw domenowych DNS.
- Dostęp programistyczny do ramek warstwy łącza danych (biblioteki libpcap oraz libnet) oraz pakietów sieciowych w jądrze systemu operacyjnego (biblioteki libnetfilter).
- Surowe gniazda sieciowe dla protokołów IPv4 i IPv6 oraz gniazda typu SOCK_PACKET i PF_PACKET.
- Gniazda sieciowe protokołu SCTP (Stream Control Transmission Protocol) oraz implementacje komunikacji wielostrumieniowych.
- Datagramowe i strumieniowe gniazda sieciowe protokołu IPv6; współdziałanie procesów wykorzystujących protokoły IPv4 i IPv6; konstrukcje dualnych serwerów sieciowych.
- Mechanizmy i architektury współbieżnych serwerów sieciowych: nieblokujące funkcje sieciowe; multipleksacja wejścia-wyjścia (funkcje systemowe select, poll, epoll i kqueue); funkcje sieciowe wyzwalane sygnałami systemowymi; współbieżność z zastosowaniem procesów potomnych oraz wątków; pule procesów potomnych oraz wątków i mechanizmy ich aktywacji do obsługi komunikacji sieciowej; mechanizm SO_REUSEPORT.
- Metody i mechanizmy detekcji rozłączeń w strumieniowej komunikacji internetowej.
- Implementacje internetowej komunikacji rozgłoszeniowej oraz multicastowej z użyciem interfejsu gniazd sieciowych.
- Interfejsy programistyczne do obsługi tablic routingu i pamięci podręcznej protokołu ARP oraz gniazda sieciowe zarządzania kluczami (typu PF_KEY).
- Interfejs gniazd sieciowych w systemach operacyjnych Windows (winsock), Windows Phone, Android i iOS; wykorzystanie interfejsu gniazd sieciowych do realizacji komunikacji w bezprzewodowych sieciach mobilnych.
- Mechanizmy obsługi komunikacji sieciowej w aplikacjach z graficznym interfejsem użytkownika.
- Implementacje komunikacji internetowej z zastosowaniem protokołów warstwy aplikacji (biblioteka libcurl).
- Wprowadzenie do programowalnych sieci komputerowych SDN (Software-Defined Networking), protokołu OpenFlow oraz emulatora Mininet; wykorzystanie protokołu OpenFlow do implementacji kontrolerów urządzeń sieciowych w sieciach SDN.

Program laboratorium obejmuje następujące zagadnienia:

- Wykorzystanie bibliotek libpcap, libnet oraz libnetfilter do implementacji programów przechwytyjących ramki warstwy łącza danych oraz pakiety sieciowe w jądrze systemu operacyjnego.
- Implementacje prostych narzędzi trasowania w sieciach IPv4 i IPv6 z użyciem surowych gniazd sieciowych (ICMPv4 i ICMPv6).
- Implementacje aplikacji klienta i serwera wykorzystujących gniazda sieciowe protokołu SCTP i połączenia wielostrumieniowe oraz testy efektywnościowe takich połączeń.
- Implementacje aplikacji klientów i serwerów z użyciem datagramowych i strumieniowych gniazd sieciowych protokołu IPv6; modyfikacje aplikacji serwerów do rozwiązań dualnych (IPv4/IPv6).
- Implementacja wybranych mechanizmów i architektur serwerów współbieżnych i ich porównawcze testy efektywnościowe.
- Implementacje komunikacji rozgłoszeniowych i multicastowych w sieciach internetowych.
- Implementacje programów manipulujących tablicami routingu i pamięcią podręczną protokołu ARP.
- Implementacje aplikacji klientów sieciowych dla wybranych systemów operacyjnych urządzeń mobilnych, obsługa graficznych interfejsów użytkownika oraz komunikacja w bezprzewodowych sieciach mobilnych.
- Wykorzystanie biblioteki libcurl do implementacji komunikacji internetowej z zastosowaniem protokołów warstwy aplikacji.
- Obsługa emulatora Mininet oraz implementacje kontrolerów urządzeń sieciowych w sieciach SDN z zastosowaniem protokołu OpenFlow.

Metody dydaktyczne:

1. wykład: prezentacja multimedialna, prezentacja ilustrowana przykładami podawanymi na tablicy, rozwiązywanie zadań, pokaz multimedialny
2. ćwiczenia: rozwiązywanie zadań, ćwiczenia praktyczne, dyskusja, praca w zespole, pokaz multimedialny, studium przypadków

Literatura podstawowa:

1. UNIX - programowanie usług sieciowych. 1, API: gniazda i XTI, Stevens W. R., Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 2002
2. Sieci komputerowe TCP/IP. 3, Programowanie w trybie klient-serwer, wersja BSD, Comer D., Stevens D., Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, 1997
3. Computer Networks, A. S. Tanenbaum, Pearson, 2014

Literatura uzupełniająca:		
1. Data and Computer Communications. Networking and Internetworking, Hura G. S., Singhal M., CRC Press LLC, 2001		
2. Client/Server Survival Guide, Harkey D., Wiley, 1999		
3. Wireless Communications and Networks, Stallings W., Pearson, Prentice Hall, 2002		
4. Algorithms and Protocols for Wireless, Mobile Ad Hoc Networks, Boukerche A., Wiley-IEEE Press, 2008		
Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta		
Czynność	Czas (godz.)	
1. udział w zajęciach laboratoryjnych:	30	
2. przygotowanie do zajęć laboratoryjnych:	3	
3. udział w konsultacjach związanych z realizacją procesu kształcenia, w szczególności ćwiczeń / projektu (częściowo mogą być realizowane drogą elektroniczną):	2	
4. przygotowanie do sprawdzianów / kolokwium:	2	
5. udział w wykładach:	30	
6. zapoznanie się ze wskazaną literaturą / materiałami dydaktycznymi (10 stron tekstu naukowego = 1 godz.), 50 stron:	5	
7. przygotowanie do zaliczenia:	6	
Obciążenie pracą studenta		
forma aktywności	godzin	ECTS
Łączny nakład pracy	78	4
Zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem	60	3
Zajęcia o charakterze praktycznym	18	1